

Gemeenteraad

Vergadering van 1 oktober 2024
Beleid en Uitvoering - Uitvoering Sociaal Domein

2024_RAAD_00057 Opvanglocaties Asielzoekers en Oekraïense ontheemden

Auteur

Henk Demkes

Overlegd met

Dennis Eikenaar, Dagmar Burgers

Portefeuillehouder

M. Smit

Andere betrokken portefeuillehouders

Rob Bats

Samenvatting

De samenwerkende gemeenten in de regio IJsselland moeten in september aan de provinciale regietafel Overijssel doorgeven hoeveel opvangplekken voor asielzoekers en Oekraïense ontheemden ze gezamenlijk kunnen realiseren. In dit raadsvoorstel leggen we uit welke (wettelijke) stappen er de komende periode moeten worden gezet en hoeveel opvangplekken we waar denken te kunnen realiseren.

Beschrijving

Inleiding

De Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet)

De Spreidingswet, formeel de "Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen", is per 1 februari 2024 van kracht geworden. Deze wet verplicht gemeenten tot het bieden van opvang aan asielzoekers. Het doel is het creëren van voldoende opvangplaatsen en een meer gebalanceerde verdeling van asielzoekers over de provincies en gemeenten.

De implementatie van de Spreidingswet volgt een specifiek tijdsplan:

1. Jaarlijks wordt op 1 februari, op basis van een capaciteitsbesluit, aangekondigd hoeveel opvangplekken er nodig zijn per 1 januari van het daaropvolgende jaar. Vervolgens worden de opvangplekken indicatief toegewezen aan gemeenten (op basis van inwoneraantal en welvaartspeil). Deze indicatieve gemeentelijke opvangplekken vormen samen de provinciale of, zoals in ons geval, de regionale taakstelling (zie uitleg onder 'Provinciale samenwerking'). Daarna is het aan de samenwerkende gemeenten om afspraken te maken over de invulling van de asielopgaven.

2. Aan het einde van het tweede kwartaal moet de invulling van het regionale plan in potloodschets klaar zijn.
3. Uiterlijk in september van dat jaar moet de lokale besluitvorming afgerond zijn, inclusief het aantal beschikbare opvangplekken en de keuze van de locatie(s).
4. In september/oktober maakt de provincie het Provinciaal plan en het verslag op.
5. Dit verslag wordt uiterlijk op 1 november ingediend bij de staatssecretaris.
6. Uiterlijk op 31 december van dat jaar neemt de Minister een verdeelbesluit.
7. Binnen 6 maanden na het verdeelbesluit moeten de locaties aan het COA aangeboden zijn. Dit betekent concreet dat de beschikbare opvangplekken uiterlijk op 1 juli 2025 aan het COA aangeboden dienen te worden.

De Tijdelijke Wet opvang Oekraïense ontheemden

Nederland heeft momenteel de opdracht om Oekraïense ontheemden op te vangen, conform de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming. Deze richtlijn, ingesteld op 4 maart 2022, is verlengd tot uiterlijk 4 maart 2025. Recentelijk is op Europees niveau besloten de Richtlijn Tijdelijke Bescherming nogmaals met één jaar te verlengen tot 4 maart 2026. Mocht de Richtlijn Tijdelijke Bescherming daarna niet verlengd worden, dan zijn gemeenten op grond van de Tijdelijke Wet opvang Oekraïense ontheemden verplicht om daarna nog één jaar opvang te bieden.

Hoofdlijnenakkoord

De partijen PVV, BBB, NSC en VVD hebben in het hoofdlijnenakkoord voorgesteld de Spreidingswet in te trekken. Als dit doorgaat, betekent dit dat de (provinciale) verplichting tot het opvangen van asielzoekers komt te vervallen. De partijen willen dit oplossen door het instellen van een tijdelijke Asielcrisiswet. Het uitgangspunt van deze wet is dat:

- deze is bedoeld om de acute instroom en opvang van asielzoekers te bestrijden.
- asielzoekers gedurende een periode van maximaal twee jaar worden gedwongen zich te registreren.
- de asielaanvraag tijdens deze registratieperiode wordt opgeschort.
- de opvang tijdens de opschorting wordt beperkt en versoberd.

Provinciale samenwerking

In Overijssel werken we aan de Provinciale RegieTafel (PRT) samen onder leiding van de Commissaris van de Koning (CdK) aan de organisatie en realisatie van asielopvang, de opvang van Oekraïense ontheemden en de huisvesting van statushouders. In Overijssel is ervoor gekozen te werken met twee Regionale RegieTafels (RRT), namelijk Twente en IJsselland. Steenwijkerland is onderdeel van de RRT IJsselland.

Uitgangspunten van de regionale gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn:

- Gemeenten hebben primair een eigen verantwoordelijkheid in het behalen van hun taakstellingen en inspanningsverplichtingen (opvang asielzoekers en opvang ontheemden uit Oekraïne).
- Het doel is dat de regionale opgave op de 2 terreinen wordt behaald. Dit vraagt van gemeenten om aan te geven wanneer het niet lukt om een taakstelling te behalen, zodat in gezamenlijkheid een oplossing gevonden kan worden.

In het kader van deze samenwerking is afgesproken dat de gemeenten uiterlijk 1 september plannen maken om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen die gelden voor de opvang van Oekraïense ontheemden en de Spreidingswet. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld dat als bijlage bij dit voorstel is gevoegd.

Bijdrage aan het regionale plan "in potloodschets"

Zoals eerder aangegeven moeten we als gemeente voor het IJssellandse plan "in potloodschets" aangeven welke bijdrage we leveren aan de opgaven die er liggen. In dit voorstel beschrijven we hoe we deze willen invullen.

Gewenst resultaat

Een bijdrage leveren aan de lokale en regionale (wettelijke) taken met betrekking tot Oekraïense ontheemden en asielopvang.

Argumenten

1.1 Met ons aanbod leveren we een bijdrage aan het oplossen van de regionale opgaven voor asiel en de opvang van Oekraïense ontheemden.

Voor de regio IJsselland gaat het om de volgende (indicatieve) opvangplekken per 1 januari 2025:

Gemeente	(Indicatieve) opgave asiel (inclusief AMV)	Opgave opvang Oekraïense ontheemden
Dalfsen	188	358
Deventer	529	647
Hardenberg	355	712
Kampen	308	448
Olst-Wijhe	112	239
Ommen	112	328
Raalte	233	408
Staphorst	112	264
Steenwijkerland	245	597
Zwartewaterland	139	219
Zwolle	717	756
Totaal	3050	4976

1.2 Met ons aanbod voldoen we aan de wettelijke taakstelling voor de opvang van Oekraïense ontheemden

De taakstelling voor de gemeente Steenwijkerland voor de opvang van Oekraïense ontheemden is verhoogd naar 597 opvangplekken per 1 januari 2025. Dit aantal is gebaseerd op inwoneraantal en de oppervlakte van de gemeente. Op dit moment hebben we 518 gemeentelijke opvangplekken. We kijken naar uitbreiding op locaties waar Oekraïners meer zelfstandig kunnen verblijven om op die manier te kunnen voldoen aan de taakstelling (597 opvangplekken). Daarnaast worden er door particulieren zo'n 85 Oekraïense ontheemden opgevangen. Deze tellen niet mee in de taakstelling.

1.3 Ondanks het mogelijk wegvallen van de Spreidingswet is aan de Provinciale RegieTafel afgesproken het ingezette proces door te laten gaan

Aan de PRT is afgesproken om het afgesproken proces rond de uitvoering van de Spreidingswet voor

2025 door te zetten. Enerzijds omdat de wettelijke verplichting op dit moment nog geldt (de Spreidingswet is formeel van kracht), anderzijds omdat de (provinciale) opgave er nog steeds is en om urgentie vraagt. Dit betekent dat we hebben afgesproken dat elke gemeente met een aanbod komt voor invulling van de opgave en hiervoor de lokale besluitvorming in gang zet.

1.4 Het aanbod voor de opvang van asielzoekers geldt voor 5 jaar

Alleen opvangplekken die duurzaam (voor minimaal 5 jaar) aan het COA worden aangeboden tellen mee als opvangplekken voor de Spreidingswet. We denken bij de invulling van ons aanbod aan een kleinschalige locatie voor de opvang van kansrijke asielzoekers en statushouders. De intentie is deze locatie voor de duur van vijf jaar beschikbaar te stellen. In het derde jaar zal er een evaluatie plaatsvinden over de ervaringen tot dan.

1.5 De gemeente Steenwijkerland draagt ook bij aan de opvang in de Regionale Opvang Locatie (ROL) in Zwolle

Steenwijkerland participeert met de gemeenten Staphorst, Zwartewaterland, Dalfsen en Zwolle in de regionale Opvanglocatie. Een ROL is een Opvanglocatie voor statushouders en kansrijke asielzoekers. Belangrijkste kenmerk van de ROL is het realiseren van snelle inburgering en integratie in de gemeente waar de statushouders of kansrijke asielzoekers zijn woning zal gaan betrekken. In de ROL is plaats voor 300 bewoners. Op dit moment worden hier 47 aan de gemeente Steenwijkerland gekoppelde asielzoekers en statushouders opgevangen.

2.1 De huidige opvanglocatie Fletcher Hotel Steenwijk voldoet aan de door de raad meegegeven richting voor het zoeken naar geschikte opvanglocaties voor de opvang van asielzoekers

Op 15 mei 2023 vroegen we uw raad tijdens de Politieke Markt om advies onder welke voorwaarden (aantallen, looptijd, etc.) u bereid zou zijn mee te werken aan een locatie voor de opvang van asielzoekers, mocht dit aan de orde zijn. Daarbij werd door u de volgende richting meegegeven:

- Kleinschalig: op de locatie Fletcher Hotel Steenwijk worden nu circa 80 Oekraïense ontheemden opgevangen. Dit aantal geldt in principe ook voor de opvang van asielzoekers. De ervaring leert dat dit een overzichtelijke en beheersbare omvang is.
- In de directe nabijheid van voorzieningen: in Steenwijk zijn voldoende voorzieningen op loopafstand aanwezig.
- Draagvlak in de omgeving: de locatie wordt op dit moment al als opvanglocatie ingezet. De omgeving is dus bekend met de aanwezigheid van een opvanglocatie in de nabijheid. Ondanks die constatering vinden we het belangrijk om de omgeving de gelegenheid te bieden om vragen te stellen en eventuele zorgen te uiten. Daarom organiseren we voordat u een besluit neemt een inloopbijeenkomst. De uitkomsten daarvan voegen we toe aan dit raadsvoorstel.

2.2 Fletcher Hotels is bereid aan de invulling van deze locatie mee te werken

Gesprekken met Fletcher hebben aangetoond dat ze bereid zijn om het Fletcher Hotel als een kleinschalige opvang voor kansrijke asielzoekers en statushouders in te zetten. We denken hierbij aan een periode van 5 jaar, waarbij we in het derde jaar evalueren. Na deze 5 jaar zal Fletcher het pand renoveren en weer als hotel inzetten.

2.3 De huidige bewoners van Hotel Fletcher Steenwijk kunnen elders ondergebracht worden

Op dit moment fungeert de locatie nog als opvanglocatie voor de opvang van Oekraïense ontheemden. Zij moeten elders worden ondergebracht als de locatie ingericht wordt als opvanglocatie voor kansrijke asielzoekers en statushouders. Met de inzet van de Vijverhof, aangevuld met andere gemeentelijke opvangplekken kunnen we voldoende ruimte creëren voor Oekraïense ontheemden. Deze beweging past in het streven om de Oekraïense ontheemden meer zelfstandig te laten wonen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De indicatieve opgave voor de gemeente Steenwijkerland is 245 opvangplekken voor asielzoekers. Met ons aanbod voldoen we hier niet volledig aan. Tegelijkertijd zetten we in op het versneld huisvesten van statushouders en dat kan de druk op de asielopvang uiteindelijk structureel verlichten. We zien dat het opnamevermogen van de samenleving (o.a. zorg en onderwijs) zijn grenzen bereikt. Dat betekent dat zorgvuldigheid is geboden bij het zoeken naar nieuwe locaties voor extra asielopvang.

1.2 De Spreidingswet kan ingetrokken worden

In het Hoofdlijnenakkoord is het voornemen van de coalitiepartijen opgenomen de Spreidingswet in te trekken. Daarmee is het vraagstuk rondom de huisvesting van asielzoekers en statushouders nog niet opgelost. Er blijft een acute en urgente asielopvangcrisis die om een oplossing vraagt.

1.3 De regionale invulling in relatie tot de opgave

De verwachting is dat uit de regionale schets zal blijken dat de regio IJsselland per 1 juli 2025 in staat zal zijn om de gevraagde opvangplekken te bieden. Het is echter belangrijk om te vermelden dat een groot aantal gemeentelijke plannen nog in de verkenningsfase zijn. Als deze plannen niet doorgaan is de verwachting dat er nog een tekort van 1120 asielopvangplaatsen zal zijn.

2.1 Communicatie met de omgeving heeft nog niet plaatsgevonden

We hechten aan een goede communicatie met de omgeving. Daarom organiseren we een inloopbijeenkomst. De uitkomsten hiervan zenden we voorafgaand aan de behandeling van dit voorstel aan de raad toe.

Duurzaamheid en social return

N.v.t.

Financiële toelichting

De opvang van Asielzoekers wordt gefinancierd door het COA.

Voor de opvang van Oekraïense ontheemden is de zogenaamde Bekostigingsregeling Opvang Oekraïense Ontheemden (BOOO) van kracht. De uit deze regeling beschikbare middelen zijn op dit moment toereikend om de opvangplekken in onze gemeente te financieren.

Communicatie en participatie

We hechten aan een goede communicatie met de omgeving. Hoewel Fletcher Hotel Steenwijk op dit moment al als opvanglocatie wordt ingezet, vinden we het belangrijk dat omwonenden de kans hebben om vragen te stellen en eventuele zorgen te uiten. Daarom organiseren we in de tijd voorafgaand aan uw raadsbesluit een inloopbijeenkomst en voegen we de uitkomsten daarvan toe aan dit raadsvoorstel.

Uitvoering en planning

Na het besluit van uw raad worden de regionale regietafel en de Commissaris van de Koning in kennis gesteld van de beschikbare opvangcapaciteit binnen de gemeente Steenwijkerland. Het COA bepaalt vervolgens of de aangeboden opvanglocatie geschikt is en bij een positieve beslissing wordt met de gemeente een bestuursovereenkomst afgesloten. Daarin worden afspraken gemaakt over rollen en verantwoordelijk. Daarna moet het COA een vergunning aanvragen. Als deze seinen op groen staan, kan de locatie voor de opvang van kansrijke asielzoekers en statushouders worden ingezet.

Na het raadsbesluit gaan we in overleg met diverse partijen, zoals de Business Club en vrijwilligersorganisaties, om te kijken hoe we met elkaar kunnen zorgen voor een goede opvang van de doelgroep in onze gemeente.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. Tachtig opvangplekken voor asiel en zeshonderd opvangplekken voor Oekraïense ontheemden aan te dragen als gemeentelijke bijdrage aan de regionale opgave.
2. De huidige opvanglocatie Fletcher Hotel Steenwijk in te zetten voor de opvang van circa tachtig kansrijke asielzoekers en statushouders, voor een periode van vijf jaar.